Ч. 100 (11.441). Львів, четвер 9. травня 1929. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Націоналізм і фемінізм.

Під кінець минулого століття появляються майже рівночасно і незалежно від себе на овиді життя дві суспільні течії. Обі вони родяться зі стихійною силою як витвір невідкличних внутрішніх законів, а не якоїсь штучної доктрини. Одна з них — це *націоналізм* (в розумінні активного національного патріотизму), що на своїх прапорах виписав гасла віри в животворні сили нації і її місію. Друга — це *фемінізм*, якого основою є віра в творчі можливости і покликання жінки.

Вже при поверховному розгляді обох згаданих рухів звертають на себе увагу деякі анальогії між ними. Тут і там, як основна рішаюча прикмета, сильна діяльна будуча *віра у власні сили і своє високе призначення*. Як націоналізм вірить у націю, що сама в собі криє закони свого істнування і свого розвою, таксамо фемінізм вірить у жінку, в її спромогу творити свій світ зі самої себе, згідно з власними потребами і мірилами.

Організований, послідовний націоналізм відкидає всякі зовнішні „орієнтації", приймаючи на їх місце самоцільність і органічну цілість народу. Він вірить у світлу будучність і політичну незалежність своєї батьківщини. Зовсім подібно фемінізм; його вихідною точкою є переконання в творчі сили жіночої психіки, яка завдяки своїй питомій, відмінній від мущини структурі збагатить людську культуру новими цінностями і перетворить її згідно з законами своєрідної жіночої особовости. Як націоналізм вимагає *самодіяльности* від усіх громадян і хоче видобути з народу якнайбільшу суму енерґії, таксамо фемінізм каже жіноцтву йти власними шляхами та шукати *власних виявів* своєї творчости.

Передумовою сповнення місії нації є її незалежність і соборність; тому націоналізм поборює всі зовнішні і внутрішні перешкоди, які стоять на їх шляху. Подібно передумовою здійснення історичної ролі жінки є *рівноправність*, а боротьба за неї є в суті річи поборюванням перешкод, які жінка зустрічає в свобідному розвиткові своєї індивідуальности. Крім цього однаково: націоналізм і фемінізм визначуються здоровим *оптимізмом і ентузіязмом*. Оба змагають до якнайбільшої *активности*, оба *вірять у перевагу* своєї ідеї.

Чи під тими припадковими анальоґіями в їхній основі і в темпераменті обох течій криється якийсь глибший між ними звязок? Яке відношення одної ідеї до другої? Чи вони з собою згідні, чи йдуть поруч себе рівнобіжно, мов струї двох рік, що вливаються в одно море, чи скріплюють себе взаїмно, — чи може навпаки вони суперечні з собою? Одним словом, чи фемінізм зміцнює сили нації а націоналізм визвольницький жіночий рух?

Цим питанням з одного і другого боку замало, на жаль, присвячується уваги. Замало, або радше зовсім ні. Ні в націоналістичній літературі, ні в богатій літературі по жіночому питанню, нам не доводилося досі стрінути безпристрасного і вичерпуючого розсліду відношення обох ідей до себе.

Зате як часто приходиться чути взаїмні обвинувачення і безосновні закиди. Щоби розглянути ті закиди всесторонно, щоби перевести аналізу і оцінку цілої складної проблеми, на це треба довгої, глибокої студії. Тут мусимо обмежитися лише до кількох думок.

Фемінізм робить націоналізмові часто *закид реакційности*, отже якоїсь немовто принципіяльної ворожнечі до всіх поступових течій, між іншими і до жіночого руху. Практика політичного життя, на жаль, потверджує часом цей закид, бо деякі „національні" і „націоналістичні" партії справді часто бувають відсталі під оглядом політичним, соціяльним і культурним. Одначе цей закид виявиться *неоправданим пересудом*, якщо під увагу візьмемо *суть* націоналізму, якого ідеольогія безумовно не є реакційна. Навпаки, націоналізм в своїй природі визначається сміливістю концепції, змаганням до поступу та молодечою афірмацією життя.

Неменші пересуди панують по другому боці. І так націоналізм обвинувачує жіночий рух, немовто він *бурить родини* та що його наслідком є велика *знижка зросту населення*. Крім цього чуємо часто закид, що природі фемінізму льоґічно прикметні є *інтернаціональні і пацифістичні тенденції*, які ослаблюють відпорність і розгін нації.

Нема більше неслушного погляду як обвинувачення фемінізму в руйнуванні родини. Цей, на жаль доволі поширений, погляд є доказом, як поверховно і легкодушно осуджує публична опінія глибокі течії, видаючи свою оцінку по зверхніх, припадкових явищах, які з істотою цієї течії не мають нічого спільного. Треба ствердити з найбільшою рішучістю, що фемінізм від самих своїх початків аж по нинішній день завсіди і всюди ставився до родини якнайбільше *позитивно*, розуміючи як слід її етичну і державно-творчу ролю.

І саме тому, у повному зрозумінні ваги родини і у повній відповідальности за її долю, фемінізм прямує до її *віднови й оздоровлення*.

Одначе з того, що фемінізм ставиться критично до патріярхальної форми родини, з того, що домагається *належного становища* в родині *для жінки-матері*, цієї родительки і виховательки нових поколінь, цієї основи родинного життя — не виходить, що фемінізм „руйнує" родину як таку! Треба тямити, що фемінізм це не лише могутній суспільний рух, але також стихійна, духова течія і тому не дивниця, що під його впливом перетворюються змінчиві форми родинного життя відповідно до вимог і потреб жіночої особовости, при чому ці нові форми в нічому не ослаблюють сили та енерґії нації.

Не можна заперечити, що більше виправдане — бодай на перший погляд — є обвинувачення фемінізму в зменченні зросту населення. Нема сумніву, що між материнством і потребою самостійности жінки істнує *гострий конфлікт* та що погодити ролю матері з ролею урядовця, фізичного і умового робітника, чи суспільного діяча — не легко. Одначе велику помилку роблять ті вчені та політики, які одиноку причину незвичайно складної проблеми: депопуляції бачать лише в фемінізмі. Колиж навіть фемінізм причиняється до свідомого *обмежування числа дітей* у родині, то з другого боку він *має великі заслуги в знижці смертности* населення, в першій мірі смертности дітей.

З усіх питань фемінізму центральне місце займає в ньому питання материнства, *а охорона матері і дитини* зросла нерозривно з цілим зорганізованим жіночим рухом та з працею жіночих орґанізацій. Візьміть до рук звіт з якогонебудь феміністичного конґресу, чи який жіночий журнал, а — побачите — що львину частину статтей і рефератів виповнюють проблеми звязані з материнством.

Не лише через опіку над матірю веде фемінізм боротьбу за охорону та поліпшення раси. Також поборюванням усіх суспільних болячок, які деґенерують расу (як проституція, торговля жінками, алькоголізм, полові недуги, праця дітей, то-що,) дає фемінізм доказ, що він *дбає за здоровля майбутніх поколінь*. Тому треба порадити соціольоґам, щоби вони пошукали причини депопуляції в інших явищах, не у фемінізмі, а політиків, що за прикладом Мусолінія звертаються до жінок з розпучливим зазивом: „фаціате бамбіні!", треба попросити, щоби вони через зміну господарських умов і належну опіку держави над молодим поколінням дали змогу кожній жінці здійснити її природну тугу за дитиною. Лишається ще вкінці закид щодо пацифістичних тенденцій фемінізму. Нема сумніву, що кожна жінка з своєї природи є подекуди пацифістка, що вона, яка приводить на світ нове життя, покликана є до того, щоби це життя оберігати від загину. Одначе фемінізм пригадує жінкам, що вони є матерями не лише власних дітей, але *матерями народу*. Історія людства дає досить прикладів, що в рішаючий для нації момент мати вміє поставити вище інтерес будучих поколінь від „тих, що живуть", вище навіть від життя власної дитини.

Аналіза взаємних обвинувачень націоналізму і фемінізму виявила цілковиту нестійність тих закидів. Найвища пора, щоби одна течія признала в другій союзника, без помочі якого годі їй здійснити свою ідею.

Як зможе націоналізм зорганізувати сили *цілого* народу до боротьби за його істнування і ... ня? Чи зуміє він виплекати в народі *соборницьку* міць, поминаючи при цьому половину населення? ... *психольоґію і національну традицію* не втягаючи в свої ряди жінок? Де найде сильнішого союзника в підчиненні клясових, партійних і вузько провінціональних інтересів інтересам *збірної* нації, в жінці?

Націоналізм мусить прийти до переконання що коли фемінізм прямує до вияву всіх творчих можливостей жінки, то тимсамим він скріплює життєздатність і енерґію нації. А фемінізм зі свого боку мусить свідомо опертися на націоналізмі, бо нарід є одинокою в цивілізованому світі формою суспільного життя, до якої довела нас історична еволюція. Збагачуючи людську культуру знанням свого духа жінка в першій мірі працює для своєї нації, з якою вона завдяки містерії материнства звязана нерозривними нитками. Одним словом фемінізм це *конструктивна сила*, яка свідомо чи несвідомо служить розвиткові найкращих фізичних сил і духових ідеалів нації.

Пос. Мілена Рудницька.

„Духи" в Братстві.

(Допис з Волині.)

Сумно проходить ювилейний 310-тий рік істнування українського Луцького Чесного Братства, що вславилося в історії Волині Брацькою школою й широкою добродійною та освітньою працею.

Сумно, бо „кресові" духи захитали самими його підвалинами: згодою й однодушністю членів його ради.

Стократ сумно, бо занадто ясно розкривається метода цих духів: „пустити русина на русина"; бо вже крякає вороння над його майном, а особливо над каплицею в центрі міста: бо вже нема хору; бо вже ця релігійно-національна святиня перетворена на політичне кубло цих духів...

Ще пів року тому рада Братства складалася з самих українців, представників ріжних українських земель і ріжних політичних поглядів. До неї входили пп. Ясинський, як голова, протопресв. Пащевський, М. Левицький, пос. Власовський, Білецький, Тиравський, Бондарук, Сорокин, Сидорук і Пилипчук.

Не зважаючи на великі ріжниці між світоглядами членів ради, робота Братства якось йшла. Бодай назовні була однодушність. Коли треба було придбати для парафії села Вишків і Ківерці, всі братчики й парохіяни, неприсутні в церкві, як один, підписали петицію до митрополита, — і до церкви прилучено 30 га землі. Каплиця давала дохід, орендарі землі в місті (пів міста стоїть на братській землі) платили чинш, мав добре утримання священик, не зле почував себе диригент хору, найкращого в Луцьку.

Не вистарчало статута, про зареєстрування якого рада просила роками, й все без бажаних наслідків. Причини дуже зрозумілі: по-перше, небажання залишати в руках українців цю історичну станицю в той час, коли „дух" Ґрабського йшов до ліквідації православія, як одної з твердинь українства, а по-друге, не менше небажання залишити в руках Братства його історичне нерухоме майно (землю й три доми), бо це противиться засаді „все, що наше, буде наше".

Щоб знищити немилу духам каплицю (в центрі міста), маґістрат знайшов „знамениту" думку: залишити її так, як ластівки заліплюють у своєму гнізді непрошеного горобця, а саме: дозволив жидам будувати перед каплицею крамниці, щоби таким чином сховати її від людського ока. Голова п. Ясинський побіг на базар і привів юрбу селян, які в мить ока розмели на шматки „руштовання. Жиди більше не відважилися „заліплювати" каплицю своїми будками, а маґістрат дав їй спокій.

В руках голови переховувалися цінні історичні документи на братські землі. „Заінтересовані" духи не раз хотіли перебрати їх у свої руки, та той їх зручно ховав від чужих очей. В актах братства є цінний історичний лист компетентних духів, які говорили в ньому, що „о ... за (будинки Братства), о тилє ...

естрації статута. Не беруся окреслювати „процентовости" українства б. голови (еміґранти в нас точно окреслюють), який під громи московських анатем зукраїнізував Братство, всеж таки не згодився на те, щоб „дати" будинки за полагодження справи статута. І хоч твердили про низький процент його українства, а він усе-ж випер москалів із каплиці, де єдиним священиком залишився українець Пащевський.

Отак якось життя йшло й братська церква була гордістю й предметом любови українців. Якаж це страшна річ оця українська згода, хочаб і непевна!... І кресові духи повели проти неї акцію. Не хочу образити еміґрантів, але більшість з них є чудовими медіюмами оцих кресових духів. У їх присутности на засіданнях ради мало не літали стільці... Особливо духи денервувалися, коли не було заколоту.

А через те, що кожний б. міністр має охоту бути принаймні „головою", то й почалося випирання голови, з чого духи вручно скористали: лепнули устами медіюмів, що як голова не буде головою й як взагалі в раді будуть самі стопроцентові українці (читай: уенерівці-реґіоналісти), то статут негайно буде затверджений.

Братства, на чолі з п. Пилипчуком, який має безпосередні зносини з вищими духами, впали в транс, в Братві все почало літати, вилетіли (самі) пос. Власовський і п. Бондарук, вилетів (не сам) голова Ясинський і все пішло ходором.

Митрополит вирішив, що коли „хахли деруться", то є потрібний „ґарадавой" і, призначивши нового голову бл. п. Сорокина, ввів до ради „для безпорядку" двох росіян, пп. Романова й Лупікина. Духи, як так горливо обороняють українців, стрепенулися. Мовляв, швидче їх викиньте, бо не дамо статута. А коли ті й самі перелякалися, а новий голова аж помер, старий голова Ясинський сів на актах і заявив: не маю кому їх здати.

Але-ж їх можна забрати! На це-ж є відповідні чинники! Подумано — зроблено. Один з братчиків, страшенно „боліючи" душею, що б. голова Ясинський наробив грошових зловживань, написав до влади просьбу про переведення слідства. Влада негайно забрала всі акти й документи в б. голови й після допиту свідків передала справу до прокураторії. Та тут медіюмізм обірвався. Прокуратор не знайшов підстав до обвинувачення й справу повернув до воєвідства.

Довідавшись про це й бачучи, що хахли, під впливом духів таки добре взялися за чуби, митрополит негайно призначив нову раду, ввівши до неї ще більше „ґарадавих" для „безпорядку". Склад цеї ради був такий: протопреосв. Пащевський, В. Островський, інж. Пилипчук (українці), прот. Павликовський, прот. Огибовський, Лупікин і Романів („русскіе"). Завідуючим каплицею іменовано В. Островського. Тенденція „утраквізувати" українське Братство занадто була ясна, щоб українці могли ввійти в таку раду.

За чистоту й стопроцентовість української ради Братства станув і воєвода. Негайно виїхав до Варшави, де до порозуміння з митрополитом не дійшов. Митрополит телеґрафував до прот. Павликовського, щоб 20. квітня рада була уконституована й каплиця передана. Та медіюми знову впали в транс і все почало літати. По-перше, прот. Павликовський почав літати по власному помешканні, хапатися за голову (після візити в воєвідстві) і ніяк не міг вручити запрошень членам ради; член Лупікин вилетів аж до Рівного, пп. Сидорук і Ясинський, який мав передати каплицю, вилетіли... до ліжка, бо почули себе хворими, а о. Пащевський і інж. Пилипчук десь так літали, що не могли їм віддати запрошення.

Поки все це так спіритистично літало, п. воєвода напередодні іменував другу раду в складі „стопроцентових" українців, а саме: б. премієра УНР. Пилипчука, б. міністра здоровля М. Левицького, б. команданта М. Савицького, директора ґімназії п. Шкляра й адв. Черевка. Завідуючим каплицею — п. Савицького. Кажуть, що новій раді вже передані акти.

Перший братський сеанс скінчився: не було ні одної ради, а тепер є дві — одна з призначення митрополита, не визнана воєводою; друга з призначення воєводи, не визнана митрополитом.

Очевидно, що продовження цеї історії ще буде, бо за триста десять років Луцьке Братство вперше має раду з призначення адміністративної влади.

А поки-що братчики питаються. „А статут? Нам не потрібні ваші ради, дайте нам статут, а раду ми собі самі виберемо".

Поки-що відповіди немає...

Тимчасом „стопроцентові" українці з під стягу одинки здобули собі, за допомогою союзників, добру станицю.

Очевидно, почнеться чистка Братства. Ксьондзи вже оглядали каплицю й про щось шептали. А компетентна особа з віроісповідного відділу висловлювала думку, що для цілковитого „очищення" Братства належало-б каплицю розібрати, або... перенести на село.

Кажуть, що настрій в медіюмів такий, що коли вони впадуть у транс, то каплиця дійсно може вилетіти в повітря, або перелетіти на село (а на її місце прилетить хіба латинська), або просто влетить у руки ксьондзів.

Луцьк завмер і чекає з нетерплінням, чи не полетить каплиця, а за нею — доми, а за домами — земля, а за землею й само Братство.

А побожні жінки з нетерпеливістю чекають Великодня, щоби заспівати:

„Нехай воскресне Бог і побіжать вороги Його.

Братчик.

„Шляхом обективности і знання".

На маргінесі двох статтей двох польських авторів.

Краківський „Курерок" поправляється. До недавна поміщувано в його науковому додатку („Курерок" і наука — що за іронія!) статті, живцем витинані з німецьких журналів, таких, як „Уґу", то-що, при чому не лише промовчувано джерела, звідкіля дана стаття походить, але під ними, як під оригінальними, підписувалися співробітники „Курерка". Треба подивляти, що редакція „Уґу" не витягнула з цього відповідних висновків, але мабуть там у Німеччині „Курерка" не читають. Тепер помітна, як згадано, деяка поправа. Чимраз більше появляється в цьому щоденнику статтей оригінальних, та зате всі вони дуже бідні під оглядом змісту.

Самозрозуміло, що нас нічого не обходив би „науковий" рівень „Курерка", якщо він в одному недільному додатку не заговорив би і про культуру українців. У 89. ч. з 1929 р. цього органу є стаття якогось д-ра Яна Скульського п. з. „Народні забави великодні в Малопольщі середній і східній". Автор її відкриває нам революційні новини, що в часі народніх „забав" українське населення співає на церковних майданах на пере-

Д-Р РОМАН ЦЕГЕЛЬСЬКИЙ.

Електрифікація та її розвиток.

Минуло ледви 128 літ від того часу, як славний італійський фізик Алессандро Вольта винайшов перше ґальванічне звено, назване його іменем, що, збудоване лише з одної течі (розводженого сіркового квасу) і двох ріжних металів (цинкової і мідяної плити), стало джерелом електричної струї. Коли Вольта задемонстрував свої спроби з електричною струєю перед Наполеоном І, що відвідав його, будучи в Італії, то великий цісар сказав опісля до своїх ґенералів: „Дивуюся, що дорослі люди можуть займатися такими діточими іграшками"! Наполеонови і на думку не прийшло, що електричність здобуде собі в неповна 100 літ домінуючу ролю в житті людства.

Після Вольти пізнали фізики всілякі прикмети електричної струї та видумували нові, чимраз кращі звена, між іншим винайшли також акумулятори.

Останні замітні тим, що можна їх реґенерувати при допомозі чужої електричної струї, якщо їх сила ослабне.

В 1867 р. винайдено динамомашини, що дають дуже сильну однонапрямну або перемінну струю, залежно від своєї конструкції. Електрична струя витворюється в них під впливом дуже кріпких маґнетів, біля яких обертається залізний перстень або валок з великою скількістю цівок, навинених ізольованим дротом. Саме у тім дроті повстає електрична струя, яку розводять дротами по цілім місті, а навіть і по околиці, та освітлюють при її допомозі її вулиці та мешкання, порушують трамваї та залізниці, і вправляють в рух мотори, що виконують працю у молотільнях, млинах, трачках та у ріжних фабриках.

Впровадження електричної струї в ріжні ділянки життя принесло великі улекшення та вигоди. Давніше треба було уміщувати у фабриках окремі парові машини, а в звязку з ними помічні прилади з ременями та трансмісіями. Вони займали богато місця і орудування ними було дуже недогідне. Тепер кілька електричних централь, а декуди навіть лише одна витворює електричність, яку розпроваджують дротами, куди лише заходить потреба. Одним потисненням ґузика засвічуються електричні лямпи у мешканнях, фабриках та на вулицях міста, так само одно потиснення ґузика вправляє в рух найбільші двигуни. А коли винайшли т. зв. трансформатори, що перетворюють перемінну струю мірної напруги на струю високої напруги і тимсамим уможливили передачу її по дротах на велику віддаль, тоді стали будувати електричні централі, що засилюють електричною енерґією цілі округи. До обертання динамомашини уживали давніше тай уживають ще і тепер у великій мірі парових машин. Згодом насунулася думка запрягти енерґію руху води до порушування динамомашини. В девядесятих літах 19. віку збудовано на ріці Рені коло міста Шафгавзен гідроелектричну станцію, яка достарчала 15.000 кінських сил, себ-то тільки само праці, що 150.000 робітників. Небаром потім повстала гідроелектрична стація на водопаді Ніяґара в Америці, якої справність виносила 40.000 кінських сил; ця стація засилювала цілу околицю. До 1910 р. пересилано електричну енерґію дротами на віддаль 200 км, сьогодня осягнено вже 600 км.

Велику ролю грають у гідроелектричних стаціях турбіни. Турбіна це колесо з лопатками особлившої форми, що міститься у нерухомім колесі. Оба колеса находяться у великій обгортці, в яку пускають воду, задержану греблею. Вода біжить бистро в обгортку та натискає на лопатки нерухомого колеса, з них паде на лопатки рухомого та обертає його. В турбінах натискає вода на всі лопатки відразу, тоді як у млин. колесах лише на частину лопаток. Таким чином можна використати майже всю енерґію руху води, перемінюючи її на електричну, та ужити її до виконання праці у більшій віддалі.

В останніх літах побудовано турбіни величезних богатьох краях. На водопаді Ніяґара працює тепер вісім гідроелектричних стацій, що дають 1,400.000 кінських сил т. зн. використовують четвертину сили водопаду. Разом дають гірдоелектричні стації Злучених Держав Півн. Америки 12 міліонів кінських сил. Цеї енерґії уживають здебільша до порушування трамваїв та залізниць, виробу штучних навозів, хемікалів, обробітки металів та в сільському господарстві. Якщо ріка має меншу масу води, то будують греблі і витворюють штучно великі озера. Напр. в Америці утворено на Слонових Горах штучне озеро, якого поверхня виносить понад 15000 га. В Швайцарії біля Мартіні збудували гідро-електричну стацію на 100 тисяч кінських сил, що працюють головно при виробі штучного навозу. Ця стація лежить 1650 м. понижче озера, якого воду спиняє величезна гребля. Широкими сталевими рурами, що їх проклали на поверхні гори, спрямували воду до турбін стації. В Єгипті на ріці Нілю коло Асуан є гребля на 1952 м. довга. Вона затримує аж 2300 міліонів кубічних метрів води, якої натиск на греблю іде на сотки тисяч тон. З великою запопадливістю заходяться німці коло електрифікації своєї країни. З огляду на відірвання від Німеччини найкращих вуглевих районів збудували вони гідроелектричні стації, що засилюють цілі провінції напр. Баварію з околицею. Також кинулися до використовування дешевшого палива для витворення електричности за допомогою парової машини. Напр. в Гольпа-Чорневіц палять у парових машинах бурим вуглем і одержують електричної енерґії на 200.000 кінських сил, яку провадять на віддаль 130 км.

Великі поступи зробила електрифікація в Союзі Радянських Соціялістичних Републик. Коли за царських часів 45 гідроелектричних стацій давної Росії давало 700 тисяч кінських сил так, що на одну стацію припадало 15 кінських сил, то тепер одна лише гідроелектрична централя, яку кінчать будувати на ріці Волхові у віддалені 110 верств від Ленінграду, буде давати 80 тисяч кінських сил для Ленінграду та його околиці.

На Великій Україні будують гідроелектричну стацію нижче Дніпрових Порогів. Проти оста-

В пятницю розвязання англ. парляменту.

В пятницю буде англійський пар-ламент розвязаний, щоби по трьох тижнях палата зібралася в новому складі. Устійнено листи кандидатів. Консервативна партія поставила 584 кандидатів, Лейбур Парті 560, ліберальна партія 500. На 400 тепе-рішніх конс. послів 330 кандидує знову. Листи виборців виносять о-коло 27 міліонів людей.

Розвязання комуніст. партій в Німеччині.

Мін. Штреземан на засіданні у-раничної комісії нім. нар. партії ска-зав, що комуністичні заворушення припали на час прикрого фінансо-вого та госп. положення Німеччини та що не мали льокального харак-теру.

Пруський міністр вн. справ видав розпорядок, який розвязує най-сильнішу комуністичну організацію Союз червоних бувш. учасників вій-ни разом із його організаціями Червона Фльота і Союз Молоді. Майно товариства сконфісковано на користь держави, льокалі опеча-тали. Поліція обсадила всі бюра й льокалі згад. товариств і перевела ревізію в льокалях нім. секції III. інтернаціоналу. Найдені там доку-менти сконіфскували.

Наслідком повищого розпоряд-ку не могтиме відбутися ком. зїзд у Гамбурзі. Всетаки провідники гам-бурських комуністів на демонстра-ції в Лінебурзі заповіли, що кому-ністи відбудуть зїзд проти заборо-ни гамбурського сенату.

Тому, що в Берліні настав уже спокій, президент берлінської полі-ції відкликав усі виїмкові розпоряд-ки. Одначе більші відділи поліції є все ще в поготівлі.

Ограблення почтового воза.

Дня 3. травня виконано напад на дорозі між Волчковим (пов. Станиславів) і Устем Зеленим (пов. Бучач) на почтовий амбулянс, що постійно курсує на просторі Маріямпіль-Усте. Напасники звязали візника дротом і оставили на місці нападу, а почт. скриню розбили та забрали з неї торбу з грошовими листами і посилками. Станиславівський воєвода Наконечніков-Клюковський видав стежні зарядження та порозумівся з сус. воєвідствами. Поліція уладила концентр. погоню від пов. товмацького, бучацького та станиславівського і до 16 годин арештувала трьох справників нападу: Данила Ковриновича почт. візника з Маріямполя, Петра Шмирку шевця та Ів. Павелка різника з Устя Зел. Вони вже не мали часу поділитися добичею, 5.000 зол., які були скрили в лісі, 1 км. від місця нападу.

—o—

Замах на Вальдемараса.

Литовська Тел. Аг. повідомляє: Дня 6. травня, коли прем. Вальдемарас із жінкою, сестрінком, своїм адютантом пор. Гудінасом і адютантом міністра війни кап. Вербіцкасом ішов на концерт у литовському держ. театрі, незнайомий справник вистрілив кілька разів іззаду до згаданих. Особистий Вальдемарасів адютант Гудінас, поцілений в голову, згинув на місці. Кап. Вербіцкасові куля перейшла через праве легке. Вальдемарасів сестрінок ранений легко в живіт. Прем. Вальдемарас і його жінка вийшли ціло. Вбийник утік. Про причини злочину досі нічого не відомо.

міну пісні польські й українські, „краковяки“ й „коломийки“. Запалюють тоді також великодні вогні, звані „купала“(!), що має бути найкращим доказом „польського походження цього звичаю“. Не менше, ні більше! Дальше д-р Скульський згадує про гаївки, але генези їх не подає зовсім. Або не знає її, або в добі оснування „червіньско-руских організацій“ зручніше промовчувати цю тему. Бо й якжеж то говорити між іншим про Зельмана, про панщину?... А що „почціви людек рускі“ співає напереміну українські й польські пісні, то лише є доказом „братнього співжиття обох народів“ — це ясне! Зрештою невжеж годиться аналізувати точніше звичаї українців? Українці — на думку автора — такі неграмотні, що навіть не знають, чому то цілі „два дні (!) Великодня безперервно гудять дзвони“! Страх, який сором за рідну націю! Дуже інтересні „історії“ росказує п. Скульський ще й про наші писанки. „Крашанки або писанки є звичайно одноколірові, сині або червоні, а якщо є друковані(!), то майже завсіди білочервоні“. Де цей „учений“ бачив „друковані“ українські писанки, нам самим булоб цікаво почути; бо те, що він добачує в усьому „біло-червоні“ краски, вже ні трохи не дивує...

Самозрозуміло, що гумористичні ревеляції „Курерка“ того покрою надаються найкраще до зіґнорування, але слід про них згадати ще й тому, бо на подібний лад висказуються також інші польські журнали й поважніші автори. Так прим. жіночий часопис „Сьвят Кобєци“, пишучи про „гафти і робуткі вейске в Польсце“, зазначує між іншим таке: „В декотрих околицях східної Галичини український нарід (в оригіналі „руський“) прикрашує переди й рукави **мужеських** сорочок **нераз доволі інтересним** гаптом“. Авторка цеї статейки, п. Ю. Альбіновська, обурюється на „люд польскі“, котрий, „завидуючи мабуть цеї прикраси українцям, прикрашує українським гаптом своє білля“. Накликує отже поляків до наслідування давніх орнаментальних зразків, з якими мають їх познайомити двори й польські школи. Та й тут біда, бо звідкіля взяти сутопольських орнаментаційних елементів? Чи може зі старих, шляхотських килимів? Алеж і ті килими були виробами здебільша українських майстрів, представників тої нації, котра заховала сьогодня ледви „доволі цікавий гапт“!... Бідні ми, правда?

Д. Г.

на Хортиці кладуть греблю, на 720 м. довгу, поперек Дніпра. Гребля затримає воду та піднесе рівень її пересічно на 38 м. Зайву воду можна буде спускати 25 заставами. Плянована є будова девятьнацятьох турбін, що дадуть 650 тисяч кінських сил. Електричність, витворена ними, має засилити Запоріжжя, Кривий Ріг, Харків, Херсон, Миколаїв та околицю.

Світову продукцію електричної струї можна числити річно на 200 міліярдів кільоватгодин. (1 кільоват = 1,36 кінських сил). На кождого мешканця землі припадає 100 кільоватгодин річно. Якщо почислимо пересічну ціну продажі кільоватгодини лише 15 ґрошів, то вартість електричної струї, проданої протягом року на цілій землі, виносить 30 міліярдів золотих річно. Як бачимо, електричність стала одним з найважніших чинників світового господарства не лише задля своїх особливших прикмет, але також задля грошевої вартости.

У світовій продукції електричности перше місце займають Злучені Держави Півн. Америки, по них іде Німеччина, Англія, Італія і т. д. В 1927 р. припадало в Німеччині 325 кільоватгодин на голову, в Злучених Державах 800, у Швайцарії 1070, в Норвеґії 1600. До витворення електричности уживало 80 проц. німецьких централь пари, 20 проц. води, у Швайцарії, Швеції і Норвеґії майже 100 проц. води, в Італії 90 проц. У Злучених Державах Півн. Америки 50 проц. Уживання водяної сили до витворювання електричности має отсі добрі прикмети. Перш за все вода це товар, що не спалюється, як вуголь, але все знова напливає. По друге водяні уладження є дуже довготревалі, а парові зуживаються по 15 літах. Тому після виплачення коштів будови та уладження гідростації продукція електричної струї в них стає дуже дешевою, бо в гру входять лише кошти адміністрації та податки тоді, як у парових стаціях долучується ще великий видаток на вуголь.

Одначе гідростації мають також і свої слабі сторони. А саме їх мусять будувати відразу для найповнішого використання водяної енергії, хоч нема ще відповідного збуту електричности, коли парові стації можна розбудовувати постепенно в міру потреби. Крім того мають деякі стації неправильний доплив води; раз її є за багато, другий раз за мало. Тому їх продукція зміняється безнастанно а це явище зовсім небажане. Вкінці недогідним є і те, що найбільше гідроелектричних стацій побудовано в горах, а місця зужиткования електричної струї лежать далеко; пересилка струї на більшу віддаль сполучена зі значними коштами.

Важною проблемою є нагромаджування електричної енергії на запас. Для цеї мети послугувалися при менших скількостях електричної енергії акумуляторами. Одначе, коли продукція поодиноких централь стала дуже велика, придумано інший спосіб збереження енергії. Користаючи з того, що в ночі є менше запотребування електричної струї, помпують при її допомозі воду у вище положені збірники, а в годинах або днях найбільшого запотребування пускають цю воду на резервові турбіни гідроелектричної стації. Такі уладження подибуємо у Швайцарії, в Балені у Німеччині, а ренсько-вестфальська електрична централя будує їх біля міста Гердеке.

Якщо приглядаємося цьому всесвітньому розвиткови електрифікації, насувається нам мимохіть думка, що наш край, наша ближча батьківщина, стоїть далеко позаду тих світових змагань. Німеччина продукує так богато електричної енергії, що задумує продавати її сусідним краям, а у нас цілий ряд гірських рік несе свої бистрі води і враз з ними великі засоби енергії далеко у море без ніякої користи. Від часу до часу пригадують вони самі, що в них дрімає велика скількість невзужитої енергії, але ця пригадка несе знищення та руїну в виді грізної повені. А чейже можна булоб научати цю енергію та веліти їй порушати залізниці та мотори, освітлювати міста та села. Але поспішно не заносеться на це ні тепер ні у найблизчій будучині.

Українські посли в Канаді.

Премієр Бреккен оповістив у соймі провінції Манітоби в Канаді склад різних соймових комісій. З українських послів є членами комісій: Бачинський — поправки законів, публичних рахунків, привілеїв і виборів; Григорчук — публичних рахунків, рільництва, імміґрації та муніціпальних справ.

У центральному парляменті Канади в Отаві засідає, як відомо, український посол Лучкович, що вже кілька разів забирав слово в обороні поневолених українців в Европі.

Свідки замаху кажуть, що стріляло трьох людей з револьверів, а четвертий кидав ручні гранати, але вони не вибухли. Атентатчики вмішалися в товпу і в темряві ночі втекли. Мін. вн. справ визначив нагороду 50.000 літів тому, хто вкаже виконавців замаху. Одні здогадуються, що замаху доконали Плечкайтісові аґенти, інші, що терористи, в звязи з процесом терористів, який визначено на 7. травня перед військ. судом у Шавлях.

В Ковні поліція арештувала богато людей та замкнула всі дороги до поблизьких міст і контролює документи прохожих і тих, що ідуть за місто. Прибічну сторожу в Вальдемарасовім мешканні скріпили.

—o—

Німеччина неуступчива.

Йонг інтервеніює.

Д-р Шахт приїхав у Париж. Півурядовий комунікат заперечує, начеб президент Нім. Банку Шахт привіз нові німецькі предложення. Нічого не змінилося в дотеперішньому положенні в париських переговорах із цифрового боку. Рівночасно „Ф. Цтґ." повідомляє, що в Парижі кружляють чутки про новий компромісовий проєкт Йонґа в справі заг. числа нім. зобовязань і поділу річн. рат. Дня 2. травня д-р Шахт нараджувався з Овеном Йонґом.

—o—

Землетрус у Персії.

У перській частині Туркестану землетрус повторився напротязі двох діб кільканацять разів. Досі нараховують від 2000 до 3000 убитих. У місцевости Карчі Баґан витворилася в землі щілина на двацятькілька кільометрів довжини.

—o—

Великий метеор.

Праська астрономічна обсерваторія повідомляє, що 14. квітня перелетів над Мюнхеном великий метеор на висоті 150 клм. у напрямку на північний захід. Перелетівши чеський кордон погас на висоті 39 клм. над Хемніц. Швидкість лету метеору була 50 клм. на секунду. Шлях, який він перелетів у 6 секундах, літак міг би зробити ледви в годині.

—o—

Політика австр. уряду.

На засіданні австр. нац. вібрання новий канцлер Штрерувіц сказав, що партії дотеп. більшости випрацювали спільну програму праць парляменту. Щодо крізи в хліборобстві, то уряд далі вестиме політику, о. Зайпеля. Для піддержки торг. біляису підпомагатиме краєве гірництво. Уряд старатиметься зрівнати австр. законодавство з німецьким.

—o—

Скликання сойму?

В польських фінансових і політичних колах у звязи зі звітом Девея кажуть, що можливе є, що сойм буде скликаний на надзвичайну сесію для полагоди податкових предложень. Гадають, що це станеться в половині червня, а може ще в травні. Девей у звіті звертає увагу передовсім на конечність полагоди податкових справ.

—o—

Ціни пашпортів знижені.

Податковий департамент у польському мінстві скарбу закінчив праці над справою ціни заборд. пашпортів. Висліди праць предложили керовникові скарбу Матушевському, від якого залежить оконечна полагода. Кажуть, що пашпорти на будуче коштуватимуть 125 до 150 зол., незалежно від істнуючих катеґорій пільгових пашпортів.

—o—

Реформа залізн. тарифи.

У Варшаві відбуваються наради тарифової комісії при держ. зал. раді. Вона має видати опінію про проєкт зал. тарифи, яку тепер опрацьовують. У дискусії заявили, що теп. хвиля не надається для підвишки залізн. тарифи. Потреба підвишки не є така велика, бо справжнє запотребування залізниць далося би покрити й інакше, а то в звязи з комерцiялізацією залізниць не переказуючи т. зв. надвишок мін-ству скарбу. Тепер комісія розглядає поодинокі ділянки реформи зал. тарифи.

—o—

Союз Українок істнує далі.

В останній хвилі довідуємося, що внесений Виділом Союзу Українок відклик до вищої інстанції в справі припинення діяльности Союзу Українок львівським старостом ґродським полагоджений прихильно. Наслідком того Союз Українок буде реактивований у всіх дотеперішніх своїх статутових правах і вже в найближчих днях почне свою діяльність.

—o—

Поворот наших кооператорів.

Представники наших центральних господарських установ, які в дні 26. квітня ц. р. виїхали були на Рад. Україну, щоби взяти участь у річних зборах „Сільського Господаря", а головно у відкритті сільсько-господарського музею, після одноттижневого побуту, повернули до Львова. Вже в Шепетівці витали наших кооператорів численно зібрані представники місцевої кооперації. Одночасно вижидали їх там представники центральних велико-українських кооперативних установ, які їх супроводжали до Києва. На Рад. Україні наших кооператорів витали всюди дуже щиро і сердечно. Однак у Києві можна було помітити деяку, зручно масковану обмеженість рухів. Зате в Харкові мали вони повну свободу рухів. Напротязі одноттижневого побуту наші кооператори не виходили з рямок господарсько-кооперативного зацікавлення при одночасній загальній обсервації тамошнього життя. Крім участи у відкритті музею та в зібранні „Сільського Господаря", відпоручники наших установ відвідували сільсько-господарські інститути й ріжнородні музеї. Дотеперішні досягнення Рад. України в ділянці сільсько-господарської культури зробили на наших відпоручниках величезне враження. Загальні їх враження з побуту на Рад. Україні є двоякі: наскрізь додатні в ділянці національній (українізаційній) і державній та відємні в соціяльно-економічній. В цій останній ділянці там усе ще відбувається експериментація, яка своїм вантажем придавлює особливо сільське населення.

З вісьмох відпоручників, що брали участь в поїздці, залишились іще на Рад. Україні на короткий побут: дир. Коренець, інж. Чежовичівна і п. Кіт, які подалися на оглядини Дніпрельстану.

На тернистому шляху поневолених.

Ще один матеріял у справі нац. меншостей

Швайцарська телеґр. аґенція подає, що комітет трьох Ради Ліґи Націй, який в Льондоні радив під проводом амбасадора Адатсі над зясуванням процедури в справі жалоб нац. меншостей, одержав меморіял у тій квестії від організації нац. меншостей в Женеві. Меморіял боронить критичних уваг Дандюранда (Канада) і Штреземана (Німеччина), висунених на березневій сесії Ради Ліґи Націй, а звернених проти приноровлюваної тепер процедури розгляду жалоб і петицій нац. меншостей. Крім того меморіял домагається знесення інституцій т. зв. комітетів трьох, що істнують від ряду літ і нібито займаються розглядом меншостевих жалоб, а по суті їх спиняють і утруднюють їх висвітлення.

Меморіял домагається, щоби на будуче меншостеві жалоби розглядала Рада Ліґи Націй при допомозі спеціяльного комітету, зложеного з 14 членів. Рада Ліґи мала би право передавати спори з меншостевої ділянки постійному міжнародньому трибуналові в Гаазі, щоби в той спосіб усунути їх з обсягу політичного трактування і піддати їх виключно правній процедурі.

Зі спорту.

Мистецтво Ліґи.

Львів. Чорні — Польонія 6 : 3 (2:2).
Краків. Вісла — Гарбария 5 : 2 (3 : 2).
Лодзь. Л. К. С. — Погонь 2 : 0 (1 : 0).
Варшава. Леґія — Краковія 2 : 0 (0 : 0).
Катовиці. І. Ф. Ц. — Варта 1 : 1 (1: :1).

Мистецтво А-кляси.

Гасмонея — А. З. С. 2 : 1 (2 : 0).
Станиславів. Лехія — Гакоаг 4 : 2 (1: :0).
Ряшів. Погонь І. Б. — Ресовія 3 : 1 (1 : 1).
Перемишль. Польонія — Яніна 5 : 2 (3 : 1).
Перемишль. Чувай — Рух 5 : 1 (3 : 0).
Станиславів Ревера — Чорні II. 4 : 0 (4: :0).

Закордонні осяги.

Льозанна. Чехословаччина — Швайцарія 4 : 1 (2 : 0). Двацять тисяч глядачів.

Відень. Австрія Мадярщина 2 : 2 (1 : 1). Шістьдесять тисяч глядачів.

Загреб. Загреб — Відень. 2 : 1.

Антверпен. Бельґія — Голяндія 3 : 1. Антверпен — Ротердам 4 : 1.

Братислава. Братислава — Відень. 3 : 2.

Прага. Австрія — Вікторія Жіжков 4 : 5. Австрія Богеміянс 5 : 4.

Чаша Дейвіса.

Копенгаґен. Данія — Чіле 3 : 0.
Гельсінґфорс. Єгипет — Фінляндія 2 : 1.

Справа меншостей.

Тайна диплиоматія комітету для справ національних меншостей.

Минулого понеділка зібрався в Льондоні комітет трьох, призначений Ліґою Націй, для розгляду справи національних меншостей. До цього комітету належить сер Австен Чемберлен, японець Адачі й еспанець Квінонес де Леон. Комітет одержав до розгляду ріжні меморандуми, а саме від держав, що мають великі національні меншости, — від Польщі, Румунії, Юґославії, Чехословаччини й Греції, меморандум Штреземана й канадійського делеґата до Ліґи Націй Дандюрана.

Меморандуми держав з національними меншостями мають майже ідентичний текст і є вислідом спільних нарад представників урядів цих держав. Правда, ці держави признають свої зобовязання щодо договорів про національні меншости, одначе заявляють, що при заключенні цих договорів вони згодилися на них лише з великими сумнівами. При таких умовах вони мають право вимагати, щоб їх зобовязання інтерпретовано в якнайвужчому розумінні. Ці зобовязання є виїмковими зобовязаннями, і вони не можуть допустити, щоби переведення постанов про національні меншости було якимнебудь способом поширене. Меморандуми заявляють, що не можуть прийняти пропозиції ні Німеччини, ні Канади. Ці пропозиції, на думку дотичних держав, є не лише некорисні, але також небезпечні. Не буде ніякої користи, коли дотеперішні комісії для справ національних меншостей будуть збільшені. Ці комісії вже тепер викликують непорозуміння між народами, і поширення їх компетенцій може повести лише до дальших суперечок, які зле вплинуть на національні меншости.

Далі меморандуми висловлюються проти пропозиції Канади, щоби публіковано петиції національних меншостей, бо таке публікування могло би лише викликувати незадоволення та розятрювати почуття ненависти між народами. Непорозуміння між національними меншостями та урядами можна часто усунути шляхом обговорення висловлених у петиціях зажалень. Та ця примирююча діяльність буде утруднена, коли петиції будуть вже опубліковані й стануть предметом ґазетної боротьби.

Як бачимо, всі арґументи, висловлені в меморандумах держав з національними меншостями, не витримують жадної критики.

Та ще цікавішою є та обставина, що секретаріят Ліґи Націй веде в справі національних меншостей тайну диплиоматію. Льондонська ґазета „Дейлі Телеґраф" надрукувала статтю свого женевського кореспондента, який дуже гостро критикує цю тайну диплиоматію і зазначує, що жадний німецький член секретаріяту Ліґи Націй не лише не одержав, але навіть не бачив меморандуму, який Ліґа Націй виробила в справі праці комітету трьох. Таксамо секретаріят не вислав до Льондону жадного німецького члена секретаріяту Ліґи Націй, хоч туди крім самого секретаря, сера Еріка Дрюмонда виїхав від секретаріяту представник Бельґії, Франції та Еспанії. Таксамо німецький уряд досі не одержав жадного матеріялу про роботу комітету в Льондоні. Натомість цей комітет утримує живий звязок з представниками держав з національними меншостями, що вже відбилося в некорисних для меншостей голосах анґлійської преси.

З Буковини й Бесарабії.

Розвязання громадської ради в Чернівцях.

Вища адміністративна влада розвязала громадську раду в Чернівцях. Тепер управляє містом спеціяльна (інтерімарна) комісія, зложена з 11 осіб. У цій комісії 6 румунів, двох жидів, один українець (д-р Панько Клим), один поляк і один німець.

Шевченківське свято в Кишиневі.

Опізнилася кишинівська українська громада з святкуванням, бо тільки 13. квітня споминула великого Кобзаря не злим, тихим словом. Без гомону — по семейному відбулося свято і далеко не вся громада навіть була на ньому. Вечер відкрив коротеньким вступним словом голова-

Громади, адвокат Міткевич, а про творчість і характеристику Шевченківської музи говорив професор французької гімназії Гречина. Вокально-декламаційну часть розпочато „Заповітом", слабий чисельно хор під орудою п. Білинського відспівав удачно „Садок вишневий", „Червона калина", „Стоїть явір над водою" і „Черевички", П. Павлів під дострій гітари відспівав з чуттям „Кантату на смерть Тараса Шевченка". З деклямацій зі зрозумінням віддала „Мені однаково" і „Чигирин" п-ні адв. Міткевич і „Холодний яр" п. І. Новицький. Закінчено вечір українським національним гимном. Замісць вступу зложили зібрані понад 1000 лей на поміч студентам в Подєбрадах.

Транзіт через Польщу до Радянського Союзу.

В квітні цього року відбулася у Варшаві друга конференція в справі перевозу товарів з Чехословаччини та Австрії через Польщу до Радянського Союзу. Принято за основу транзіту постанови міжнародньої конференції в Берні з 1924 р. про перевіз товарів залізницями; ухвалено також перевести відповідні зміни в обовязуючих досі тарифах.

Крiваві заворушення в Берліні.

Продовження заворушень. — Барикади на вулицях. — Облога робітничих дільниць. — Вбиті і ранені. — Стан облоги. — Глибші причини заворушень.

Кріваві заворушення, які вибухли в Берліні в дні 1. травня, а які проявилися стріляниною в робітничих кварталах між комуністами і поліцією, не закінчилися 1. травня. Ще з більшою силою віджили вони в ночі з 2. на 3. травня, переміняючись в справжню револьту. З настанням ночи в робітничих дільницях: північній Веддінґ і полудневій Найкельн — розпочалася нова боротьба з поліцією. В Найкельні комуністичні робітники збудували барикади, які поліція облягала цілу ніч.

Ці випадки були досить несподівані. Саме тоді відбувалися по фабриках і промислових підприємствах зібрання залогових рад і фабричних комітетів, які мали рішити про проголошення ґенерального страйку. Ці зібрання з перевагою комуністичних елементів покінчилися біля 9-ої год. вечером без більших сутичок. Аж коло півночи почався обстріл поліційних патроль, а одночасно збудовано барикади. Поліційні відділи, обстрілювані з вікон і дахів, мусіли відступити з кількох, найбільш загрожених вулиць, які опанували комуністи. Тоді поліція розпочала протинаступ, одержавши допомогу та вводячи в бій панцирні авта й скорострїли. Опановані комуністами вулиці окружено з усіх сторін. В ночі поліція вела тільки правильну облогу, а над раном перейшла до наступу, здобуваючи при допомозі панцирних авт одну барикаду за другою та обсаджуючи вулиці сильними патролями.

В міжчасі окружені з усіх боків вулиці Найкельну стали тереном грабунку. Суспільні покидки розбили там низку крамниць й ограбили їх.

Над раном поліція опанувала ситуацію, переводячи систематичну ревізію одного дому за другим, конфіскуючи зброю і довершуючи масових арештів.

Кількість вбитих досягла 8 осіб, важко й легше ранених 150, а арештованих кількасот. Поліція не мала поважніших втрат. Розмірно малу кількість жертв після цілонічної стрілянини пояснюється тим, що поліція не стріляла в товпу, обмежуючись до сальв, віддаваних на пострах та до стрілянини на барикади.

В полудне, 3. ц. м., в Найкельні знову прийшло до сутичок із поліцією.

Берлінські заворушення викликали пригноблюючі настрої в Німеччині. Продовження заворушень поза 1. травня вказує, що тут не йде вже про демонстрації, тільки зорганізовану збройну револьту. Президент берлінської поліції Церґібель (соц. демократ) видав гострі зарядження в обох дільницях, які рівняються станові облоги. Після 9-ої год. вечером припинено який-небудь вуличний рух. Не вільно ходити більшими гуртами, як по три особи, не вільно ставати у воротах домів, відчиняти вікна і т. і. Всі ресторани і публичні льокалі мають бути замкнені в 9-ій год. вечером. Одночасно припинено на три тижні видавництво комуністичної „Роте Фане".

„Н. Фр. Прессе" твердить, що ці події є спровоковані з одного боку німецько-націоналістичними, а з другого боку Комінтерном (внаслідок розбіжностей між рад. урядом і Комінтерном), а звернені вони проти соц. демократичного президента поліції Церґібеля.

Берлінські події, які є вступом до соціяльної революції, викликують важкі рефлексії в німецькій пресі. Ці події мають також глибший підклад. Є вони наслідком політики антанти.

При останніх виборах німецькі комуністи здобули 3 з четвертиною міл. голосів і 45 мандати до райхстагу, а 56 мандатів до пруського сойму. Однак усі ці успіхи комуністів були досі без значіння. Чорні хмари револьти і бунту зависли над Німеччиною аж тоді, коли захиталася дрокарненська політика, коли не осягнено порозуміння в репараційних справах, коли зневхочення й хитання заступили віру в трівкість відносин і кращу будуччину, коли величезні податки й тягарі звалюють на народ, викликуючи зневіру. Такою є глибша причина берлінських заворушень по думці німецької преси.

Дивогляди.

„Специялісти".

Якийсь принагідний „специяліст" у „Век-у Нов-ім" зі самопевністю крайного іґноранта твердить, що українці не мають ні виробленої мови, ні літератури, ні нічого. Очевидно, щоби щось твердити, треба щось знати, на чомусь розумітися. А яке знання української мови мають польські журналісти, ті самі, що важаться віддавати „авторитативні" оцінки й осуди в українських справах, свідчить про це хочби якийсь „специяліст" з бундючного „Дзенні-ка Львовск-ого".

В ч. 119 з 1. ц. м. при допомозі цитатів реферує цей орган нашу статтю про самоврядування („Недостача видержаности") і слова: „без керми і в і т р и л" перекладає: „bez steru i t y ł ó w" — замісць: „bez steru i ż a g l i", а слово „байдужніємо" передає якимсь бездумним, кованим дивоглядом: „bajdurzymy" — замісць: r o b i m y s i ę o b o j ę t n i" чи obojętniejemy".

Що поверховний читач цього органу прийме ці бездумности за добру монету, нічого дивного, але що в польських редакціях є такі „специялісти" — це справді дивогляд, коли навіть приняти за аксіому, що звичайно там сидять люди з патентом: „in rebus ucrainicis ignorantia maxima".

Заступлення „вітрила" словом „тил" є ще в деякій мірі зрозуміле, бо це слово в ріжних „фінезійних" відмінах увійшло тепер пробоєм до польської публіцистики й журналістики, здобуваючи собі право горожанства, але незрозумілим є заступлення „байдужности" — „bajdurzeniem" — хіба, що це є підсвідомим показчиком того, що польські журналісти постійно „bajdurzą" в українських справах.

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич**, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 59-60. 1258 31-?

— **Арештування в Тернополі.** „Подільський Голос" з 5. травня повідомляє, що тамошня поліція перевела минулого тижня деякі арештування серед української молоді. Арештовано студента фільософії Володимира Богдана Майковського, Івана Багрія, уч. 7-ої кл. ґімн., Теодора Панаса, уч. 7-ої кл. ґімн. і Романа Паладійчука, уч. 8-ої кл. ґімн. У звязку з тим арештовано також ученика 7-ої кл. ґімн. Ярослава Олійника у Львові. Цього останнього видалили недавно з тернопільської ґімназії за те, що мав орґанізувати серед ґімназійної молоді бойкот свята Юзефа і який удався був потім до Львова, щоби вписатися до котроїсь школи. Всіх арештовано під замітом злочину головної зради, якої мали допуститися тим, що роздавали друковані на цикльостилю летючки з нагоди похорону і панахиди по вбитім у Львові студ. Любовичеві. Слідство в тій справі веде сл. суддя Янеллі в Тернополі.

— **Перед виборами нових членів УАН.** В Одесі відбулися 27. квітня збори професури і студентства Інституту Народньої Освіти, на яких обговорювано справу вибору нових членів (академиків) Української Академії Наук. Збори рішили, що закон про доповнення Української Академії Наук „новими науковими робітниками" є своечасний і потрібний, а далі постановили, що новими членами Академії можуть бути тільки ті, які „засвоїли марксистську методольоґію та стали близькими пролетарській ідеольоґії". Збори висловили накінець однодушно думку, що на Україні **„треба будувати культуру національну формою і соціялістичну щодо змісту"**.

— **З життя наших „Боянів".** В цьому році припадає 10-літня річниця заснування першого міщанського хору в Галичині, а саме заснування хору при соборі в Перемишлі еп. Снігурським, з якого вийшли перші наші композитори М. Вербицький і І. Лавровський, і весь наш співочо-муз. рух спершу в Перемишлі, а відтак і у Львові. Щоби відсвяткувати гідно цю важну річницю Т-ва львівський і перемиський „Боян", порозумівшися із собою, рішили влаштувати два спільні хоральні концерти: один в Перемишлі (в неділю, дня 26. травня ц. р.), другий у Львові (2. червня) із тою самою програмою. До співучасти упрошено також „Стрийський Боян", який виступить з окремою точкою і в спільних точках всіх хорів. З огляду на близький речинець обох концертів Виділ Т-ва „Львівський Боян" взиває отсим всіх своїх членів, щоби являлися **точно і в комплеті** на всіх пробах. Перша проба в пятницю 10. ц. м. починається **точно в год. 7.30 веч.**

— **Амнестія в Румунії.** Черновецький „Час" інформує, що з кінцем цього тижня буде предложений румунському парляментові урядовий законопроєкт про амнестію. Амнестія буде відноситись до політичних і військових проступків. Увільнені будуть від кари дезертири, що здезертирували з війська по амнестії з 1921 р. та особи, що провинилися при виборах. Комуністи й особи, що допустилися протидержавних злочинів, амнестії не підпадуть.

— **Є чи нема?** З Тернополя дістаємо такого листа: Старшина Кружка „Рідної Школи" в Тернополі віднеслась до Виділу „Української Бесіди" в Тернополі з проханням відступити їй одну кімнату на півтора місяця для ведення підготовчого курсу для дівчат, що малиб при кінці червня ц. р. здавати вступний іспит до ґімназії. Хоч ця кімната стоїть цілий божий рік безужиточно, хоч вона булаб занята лиш 2 години денно, хоч у виділі засідають люди, яким повинно залежати на збільшенні фреквенції в ґімназії, — то всеж Виділ „Бесіди" відмовив проханню ось яким письмом: „До Виділу Кружка Р. Шк. в Тернополі. — Виділ т-ва „Українська Бесіда" в Тернополі повідомляє цим у справі Вашого письма з 24. квітня 1929, що не може прихилитись до Вашої просьби, бо не має відповідної убікації на ведення школи, а крім того наше т-во є звязане постановами контракту найму з властителем, який не годиться на відступлення льокалю на згадану ціль. — Тернопіль, 30. квітня 1929. За Виділ: К. Білинський, за голову. Д. Цебушних, секретар". — Отже з наведеного письма виходить на початку, **що нема кімнати**, а при кінці, **що є кімната**, але властитель не годиться її відступити. — Старшина Кружка „Рідної Школи" в Тернополі.

— **Сумне, але правдиве.** Зі Самбора пишуть нам: Дня 30. квітня 1929 р. в салі окружного суду в Самборі відбулась карна розправа перед відкличним трибуналом до ч. спр. Бл. I. 82/29 проти селян: Стаха Куприча, Михайла Менчика і Андрія Мацікевича за провину з § 303 к. з. (обиду релігії). Сторону пошкодовану, себто о. Івана Скварка, гр.-кат. пароха в Туречках Нижних, повіт Борыня, заступав д-р Менкес, субститут адв. д-ра Гольдберга у Самборі. Присутні селяни подивляли зі здивуванням, а українські адвокати зі соромом, як жид боронив святости гр.-кат. обряду і церкви! Для пояснення справи, по провіренні актів, стверджено, що о. парох Іван Скварко зробив карне донесення проти названих обвинувачених своїх парохіян по польськи, хоч у Борині є адвокат українець і що як при першій розправі, так і при відкличній розправі, заступав о. пароха і гр.-кат. церкву адвокат жидівської народности! Чи це не сором? Нехай осудить загал і Владика, чи може бути щось сумнішого в історії нашої церкви?! — **Іван Білинський.**

— **III-тя (передостання) частина Споминів** д-ра Степана Шухевича вже появилась у продажі викликуючи своєю появою ще більше зацікавлення, як попередні томи. Богато описів невідомих досі подій та причинків до історії побуту УГА на Великій Україні, зокрема подій в Подільськім Камянці, у Винниці та Київі. Ціна 4 зол. 1979

— **Паломництво до Риму.** При зголошенню участи в паломництві треба крім фотографії на паломничу леґітимацію подати дату і місце уродин та місце горожанської приналежности. Про пашпорт старається кожний паломник окремо у дотичному старостві аж по 15. травня, коли прийде з міністерства наказ видавати паломникам пільгові пашпорти. Одержаний пашпорт треба негайно надіслати до Мар. Т-ва Молоді у Львові, вул. Сикстуська 39а в ціли одержання візи та долучити 250 зол. на купно білетів (туди і назад) і на задатковання приміщень. Приміщення з харчем у Відні, Венеції, Римі і Неаполі буде для всіх паломників разом.

Паломництво виїде зі Львова дня 2. липня ц. р. (второк) год. 18.35. Остане 1 добу у Відні, 1 добу у Венеції, 1 тиждень в Римі, 1 добу в Неаполі й Помпеях. З Неаполю кожний паломник може вертати до дому окремо на той знижковий білет, який закуплено у Львові. — Львів, дня 2. травня 1929. — о. Д-р Іван Бучко, провідник паломництва.

Зі спортового життя.

Україна — Гакоаг (Станиславів 2:2 (0:2).

Перші цьогорічні змагання за мистецтво львівської А-кляси зі станиславівським жидівським клюбом „Гакоаг" закінчила „Україна" досить нефортунно вислідом 2:2, здобуваючи один пункт. Повищі змагання, що велися підчас дощу на розмоклому терені, стояли на низькому рівні і не дали численно зібраним глядачам тої емоції, якої можна було надіятися. „Гакоаг", це типічна провінціональна дружина, яка технічні і тактичні недостачі надробляє надміром амбіції й стартом до мяча, при чому грає дуже гостро. Зараз в перших мінутах гри чільник України Лисик при випадковім зударі з Петровом був контужений і це відбилося на цілому ході гри. Граючи в першій половині змагань з вітром, ліва сторона нападу противника двічи використала тактичний блуд Сича й впакувала мяч у ворота України. Щойно в другій половині гри вирівнює Петрів, який був найліпшим на грищу. Судлював добре п. Ґуліч.

Жертви на оселю робітників пера.

ВИКАЗ Ч. 10.

На заклик „Т-ва письменників і журналістів ім. Ів. Франка" зложили дальше на оселю українських робітників пера: 140 Урядовці Т-ва „Сільський Господар" у Львові — 62 зол., 141) Урядовці „Маслосоюзу" у Львові — 38 зол., 142) Роман Збудовський, Надвірна — 1 акцію Зем. Банку ном. вартости 25 зол., 143) пос. д-р Ів. Блажкевич, Дрогобич — 100 зол., 144) пос. Іван Ліщинський, Львів — 20 зол., 145) пос. Волод. Целевич, Львів — 10 зол., 146) пос. Іван Заваликут, Гусятин — 10 зол., 147) пос. о. Мих. Ганушевський, Угорники — 10 зол., 148) пос. Дмитро Великанович, Турка — 10 зол., 149) пос. Олекс. Вислоцький, Гаї Дітковецькі — 10 зол., 150) нот. Волод. Рудницький, Щирець — 20 зол., 151) д-р Олекс. Козакевич, Коломия — 5 ам. дол., 152) дир. Микола Сабат, Львів — 10 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Кіна.

„Аполльо": „Понад сніг" (Жеромського).

„Кольосеум": „Ексцентричний добродій" (з Фейрбенксом).

„Лев": „Любов козака" (Льва Толстого".)

„Маруcенька": „Цілую твою ручку, мадам".

„Оаза": „Пан Тадей".

„Палас": „У проклятому домі".

„Пан": „Божевільні".

„Фатаморгана": „Мадярська рапсодія".

„Химера": „Більше ніж кохання" (з Кор. Гріфіт).

Програма радіо.

Середа 8-го.

Варшава (1395,1). 16·00 Концерт грамофонових плит. 21·15 Концерт солістів.

Гамбург (341,6). 17·00 Концерт творів Пфіцнера.

Кільонія (250). 20·00 Концерт сучасної музики.

Москва (825). 19·00 „Квадратура кола", комедія Катаєва.

Липськ (361,9). 20·00 Камер. концерт, творів Брамса.

Бреслав (321,2) 20·00 Оперетова музика (дириг. Айзлер).

Прага (343,2). 20·00 Трансмісія з Фільгармонії, святочний концерт (Дворжак).

Відень (519,9) 20·00 Трансмісія з Мувікферайну, концерт хору.

Рим (443,8). 20·45 Опера Масканього.

Мюнхен (536,7). 21·30 Камер. концерт.

Льондон (358). 21·45 Трансмісія з корол. опери. „Нориберські співаки" Вагнера. 23·40 Танкова музика.

Копенгаген (336,3). 15·30 17·30 Концерт. 21·00. Концерт. 21·45 Оперетова музика.

Лянгенберг (462,2). 20·00 Орхестра. 21·00 Вечір геройсько-європ. музики.

Берлін (475,4). 20·30 Веселі пісоньки. 21·30 Тріо.

Четвер 9-го.

Варшава (1395,1). 12·10 **Симфонічний поранок з Фільгармонії.** 20·00 Оперетова музика. 23·00 Танкова музика.

Кранів (314'1) 20·05 Хор „Еха".

Вильно (455,9). 19.15 Музика з грамоф. плит.

Кенігсберг (280,4). 19·00 Камер. тріо. 20·35 Популярний концерт.

Бреслав (321,2). 16·00 Концерт мандоліністів.

Копенгага (336'3). 15·00. Орхестра. 20·00 Орхестра. 21·30 Камер. концерт.

Прага (343,2) 21·30 Фортепяновий концерт англ. творів.

Льондон (358). 19·45 Концерт квінтету Терсінгтон.

Липськ (361,9). 16·30 Концерт радіо-орхестри. 19·30 Вечір старої нім. любовної пісні.

Гамбург (391'6). 20·00 Святочний. концерт.

Ревель (408) 19·00 Релігійний концерт.

Рим (443,8). 20·45 Симф. концерт з участю Марії Лябб.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Пригадка. Звичайні Загальні Збори Товариства Українсько-Руських Правників у Львові відбудуться в пятницю дня **10 травня 1929** о год. 6 зг. 6·30 веч. в домівці Тов. „Українська Бесіда" (Дім Народний) зі звичайним порядком нарад — як подано в оголошенні час. „Діло" з д. 25.IV. За Головну Раду Товариства: Зенон Лукавецький голова, д-р Іван Гринай секретар. 1973.

Агрономічно-Технічне Т-во „Праця" ім. Івана Левинського — у Львові, Ринок ч. 10. II пов. — уладжує з приводу 10. річниці смерти бл. п. проф. Івана Левинського Святочну Академію — і просить П. Т. Громадян, що стояли близше особи бл. п. Ів. Левинського, щоб подавали відомости про нього, а з окрема про його суспільну та гуманітарну діяльність на адресу вище наведеного Т-ва. — Старшина. 1074 1-4

Кружок Рідної Школи в Стрию уладжує від 10. мая до кінця шкільного року підготовляючий курс до I гімназійної кляси. Наука пополуднева. Зголошуватись в Дирекції Українського Семінаря — Руська Бурса, Крашевського ч. 16. — Старшина Кружка. 1975 1-1

Концерт. Філія Т-ва „Просвіта" ім. Т. Шевченка у Львові спільними силами своїх читалень уладжує дня 9-го (четвер) н. р. **година 7 веч.** в салі Тов-а ім. Лисенка при вул. Шашкевича концерт у честь Тараса Шевченка. Вичерпуюча програма в афішах. — Вп. Громадянство проситься взяти численну участь. Білети можна набувати в передполудневих годинах в канцелярії Т-ва „Просвіта", а в дні концерту при касі.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ „Zenith", „Longines", також біжутерію власного виробу поручає: Домбровський-Розважевський, Львів, (Готель Жоржа). — Догідні умови 1336 16—?

КОСІВ, за Коломиєю, пенсіонат п. Лукашевської поручає покої сонішні з першорядним удержанням, ціни умірковані. 1877 6-20

НАДІЙШЛИ останні креації для панів „Sp rive" „LA SVELTE" „Type Officier". Магазин паризьких горсетів „Малгожата", вул. Баторія ч. 34. II. пов. 1926 3—3

КОНЦІПІЄНТА прийму з днем 1 червня ц. р. Рефлектантів прошу о оферти. Д-р М. Кондрат, адвокат в Турці. 1—1

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ І СРІБНІ ВИРОБИ **продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю звісна фірма Іван Зельтенрайх, Львів,** пл. Марійська ч. 5. Купую бриліянти, золото срібло, плачу най-вищі ціни. 3 159-?

НА ПРОДАЖ **кільканайцять моргів орного поля і сіножати у Львові на Знесінню з ґрунтів св. Пятниць в комплексі Оферти сдатинайдальше до 14 мая 1929 на руки гр.-кат. Уряду Деканального** пл. св. Юра ч. 5. 1946 2—2

РЕСТАВРАЦІЯ М. Теодоровича в Надвірній **прийме хлопця до науки з ліпшого дому.** 1943 2-3

НА рати **Матераци** 3 подушки 30 зол. Волосінна 75·—. **Вкдади дротяні** 26·—. **Канапки до розкладання** гобеліновi 55·—. **Фотелики** розкладані 45·—. Гобелінові отомани 55·—. **Ліжка** сіткові 40·—. **Вішала** стоячі 25·—. **Умивальки** 5·—. Ліжко мосяжне 200·—. Дітові білі лякеровані 50·—. Фабрика ЗАКС, вул. Личаківська ч. 132. 1977 1—7

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Специяліст недуг легенів, серця і жолудка

Д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентгеном. 3—24

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й виймання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Урядовцям і студентам значна знижка. Тел. 65-73. 1952 2—5

КОЖНА добра і дбайлива ґаздиня дбає про взірцеву чистоту горшків, рондлів і взагалі всіх кухонних начинь, в першу чергу з гігієнічних а відтак естетичних зглядів.

Не так легко удержувати всьо стало в стані взірцевої чистоти! Тільки при помочі Vim'у можна це зробити.

Передовсім через хвилину мочити даний предмет в горячій воді, терти предмети вогким платочком посипаним Vim-ом, а відтак довести до полиску мягкою стиркою.

Система пушок Vim-у є дуже практична, а металеве дно забезпечує, щоби вода не проникала до пушки.

Vim продається в малих пачках як також і в догідних пушках.

VIM

V. P. 11—2.

Комплєтні накриття

столові з правд. хінського срібла, срібла і альпаки по найнизших цінах тільки у ГРИНБЕРҐА, Львів, Сикстуська 4.

ЛІЖКО полеве задане „Патент" з матерацом, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Личаківська ч. 132. 1977 1—7

Шиpіть наш часопис!

Купуйте

Вудженини й Мяса

ріжного рода по дешевих цінах в одинокій Українській фірмі

Теодора Пявки

у Львові, Руська, 16, тел. 59—74. Замовлення з провінції полагоджується відворотною почтою. 1855 1—1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.